

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. č. rač. 11.153. Telefon 45-86

Za siromašnega otroka ob meji

Na tisoče ljudskošolskih otrok širom Slovenije živi v veliki bedi in pomanjkanju. Ponokod so bili izsledki ankete o prehrani in obleki, ki so jo izvedli člani Učiteljskega pokreta, naravnost porazni. V številkah je bilo dokazano veliko siromaštvo, ki so mu prepuščeni ljudskošolski otroci v nekaterih predelih naše ožje domovine, in to ravno v oni nežni dobi svojega telesnega in duševnega razvoja, ki zahteva največje nege, paznje in pravilne ter zadostne prehrane. Ugotovljeno je bilo, da so obmejni kraji še prav posebno prizadeti, kajti v vinorodnih Slovenskih goricah, v Halozah, Prekmurju, kakor tudi v Beli Krajini in na Kočevskem je sorazmerno morda največ siromašnih batarjev in viničarjev brez najmanjše posesti; zaslužki v teh krajih so bolj podobni milošćini nego dninam in zato ni čuda če otroci v teh predelih prihajajo v šolo na pol nači, bosji in tudi lačni.

Kdo bolje občuti teške razmere, v katerih takji otroci živijo; kdo ima več vpogleda v skrajno bedo teh doraščajoćih bodoćih državljanov in članov naše družbe; kdo je prisiljen sam občutiti posledice te bede? Učitelj, ki poučuje tu ubogo deco, ima ne samo priliko, ampak tudi moralno dolžnost spoznavati vsa raznovrstna okolja, v katerih dorašća in se razvija ljudskošolska mladina. Pri svojem vzgojnem delu in pri pouku v šoli prihaja neprestano in povsem jasno do spoznanja, kako odločilnega pomena za razvoj so ravno socialne prilike, v katerih otrok živi. In prav ta dejstva so spodbujala učiteljstvo in še prav posebno učiteljce, da se je neprestano brigalo za pomoć tem krajem, tem otrokom. — Mnogi apeli, mnoge prošnje so ostale v prejšnjih časih brez najmanjšega odziva, in morda ni to najmanjši vzrok, da se je silno poživilo delo in povećala agilnost pri odsekih učiteljce v naših družtvih.

Z veliko vnmemo in poživljenostjo so se naše tovarišice že lani lotile težkega posla, da vsaj za Božić obdarujejo najsiromašnejše otroke v pasivnih obmejnih krajih in jim sredi najhujše zime preskrbijo najnujnejše obleko in obuvale. Toda beda je prevelika in darovi skromni. Prav zato pa je ta pošel nadvse nevhvaležen, toda naše požrtvovalne učiteljce se niso plašile truda in dela, zato pa tudi uspehi niso izostali. Po šolah v mestih in večjih krajih so otroci na pobudo svojega učiteljstva zbirali ponošeno perilo, obleke in obuvale; naše tovarišice so skrbele za to, da je bilo vse zakrpano, oprano in uporabno. Zbrala so se tudi denarna sredstva in zato je bilo tudi precej novih oblek, perila in čevljev; manjkale tudi niso knjiške in igraće; mnogi je bilo šolskih potrebnosti, pa tudi precej živil je bilo zbranih. Lepo število šol iz pasivnih krajev ob naši narodni meji je prejelo polne zaboje, in razne zahvale so izpričevale, kako vesele so bile božićnice na obdarjenih šolah.

Letos se je akcija ponovila. Odseki učiteljce, obogateni z lanskiimi izkušnjami, so se ponovno lotili tega nujnega dela. Že od začetka leta so naše tovarišice zbirale sredstva, ponovno organizirale zbiranje po šolah in tik pred Božićem so bili poslani mnogi zaboji z obleko, obuvalom, šolskimi potrebšćinami in tudi živili v one kraje, kjer je beda najvećja, kjer je pomoć najpotrebnejša.

Nad 40 šol po Sloveniji je bilo letos izdatno obdarovanih na pobudo in izključno samo s prizadevanjem in marljivim delom naših odsekov učiteljce. Toda to ni vse in tudi ne bi bilo zadostno. Ugotoviti je treba tu še pomembnejše dejstvo, da so prav s to akcijo naših tovarišic bili že lansko leto, in letos ponovno, opozorjeni najširši krogi in mnoge ustanove na najboljši boleći problem naše domovine, na pomoć bednim obmejnim otrokom. Pobuda, ki so jo dali odseki učiteljce, je odjeknila širom Slovenije in mnogi posamezniki in ustanove so pokazale večje zanimanje za stvar, in tudi pomoć prihaja sedaj od mnogih strani. Bili bi krivićni, če bi pripisovali zasluęe za vse to delo in uspehe izključno našim tovarišicam. Nekaj ustanov je že prej skrbele za naše obmejne kraje in si mnogo prizadevalo za pravilno rešitev tega vprašanja. Toda premalo je bilo zanimanja v širši javnosti in nič pomoći od tam, od koder bi se mogla najbolj upravićeno pričakovati. In prav tu je ugodno vplivala iniciativa učiteljce, kajti razgibala je slovensko javnost in jo opozorila na njeno najvećjo nacionalno dolžnost.

Čprav je skrb za pomoć najrevnejšim otrokom zavzela že precejšen obseg, vendar še ni zadostna. Na tisoće slovenskih otrok živi v najvećji bedi in to ravno ob naši državi, ob naši narodni meji. Nobena žrtve ne bi smela biti tu prevelika, nobeno delo pretežko, nobena skrb prenadležna, ker tu gre za to, da rešimo naš naraščaj — naš narod ne samo bede, marveć tudi tujega vpliva, in tu naj služi delo naših tovarišic za vzgled vsem onim, ki bi lahko laže in tudi izdatneje pomagali.

Božićna razmišljanja

Bliza se božić. Ni ga menda človeka, ki bi ne ćutil neke notranje radosti ob misli nanj. Ta dan so vsi ljudje nekam mehkejši, žar oči je iskrennejši, smehljaj prisrćnejši; vsakdanjost se umakne resnićni notranji sreći. Božić nam je vsem postal praznik tihe domaćnosti, simbol vse premagujoće ljubezni. Ta dan je edini v letu, ko gre človek vase, ko spoznava blodnje svojega življenja.

Ne vem, če ga letos mnogo ljudi ne pričakuje s skrbjo in bojznijo. Človek je postal človeku volk, ljubezen se je umaknila sovraštvu. V tem nemirnem in vihnem času mora biti učitelj toliko bolj apostol in vodnik mladine. Biti mora ideal doraščajoćega rodu. Saj slišimo tolikokrat, da je ljudska šola osnova, na katero gradi vsakdo svoj znaćaj in osebnost. Za veliko večino prebivalstva pa je ljudska šola edina ustanova, ki skrbi za njegov duševni razvoj. Temu še izraziteje vcepi svoje poteze. Pa tudi tisti, ki gre do ljudske v višje šole, ne morejo preko tega, kar jim je dala ljudska šola. Mislim namreć do brega vzgojitelja, ne-le učitelja. Premalo je, da bi deco le ućili, pravi smoter ljudske šole je vzgajanje mladine. Učitelj mora razvijati v otroku plemenita nagnjenja in dobra ćustva, gojiti mora v otroku ljubezen do soćloveka in narave ter soćutje. Cilj resnićne vzgojevalnice je — plemeniti, dober in pošten član človeške družbe. Srćna kultura človeka je merilo človeške vrednosti.

Učitelji-vzgojitelji so rojeni, boste rekli. Da, toda dandanes igrajo pri vzgojnem oblikovanju še drugi ěinitelji veliko vlogo, mnogokrat odločilno. Ti ěinitelji so: gospodarsko socialne razmere, v katerih živi otrok in učitelj. Ti ěinitelji većkrat zamore v človeku plemenita nagnjenja in sposobnostim ne dajo proste poti za razvoj. S težkim in golim življenjem se boreći človek nima tistega smisla za srćno izobrazbo, kakor bi ga imel, če bi ne »strađal telesnih in duhovnih vrednot«. Pogostokrat sem že slišal, da je nekdo tožil, da se je decela povsakdanjil, ker se je moralo plemenito nagnjenje v človeku umakniti skrbi za kruh. Kjer je doma kruhoborstvo, tam ni svetlega idealizma in trdne moćne volje. Ni mi treba poudarjati, da more človek dati le to, kar ima sam. Le ob globokem in srćno kulturnem učitelju se vzgajajo in oblikujejo dobri in plemeniti znaćaji. Med učiteljem in ućencem mora biti notranji nevidni odnos. Kot elektrićna iskra poveće oba pola: učitelja in ućenca. Za to je potrebno neko razpoloženje, ki ga ustvarjajo dobri in zadovoljni učitelji, posebno ob božićnih praznikih, ko je mehko in toplo v človeški duši, ko prevzame srce vse zmagujoća ljubezen. To so oni blagoslovljeni trenutki, ko se duša odpira duši in zaupanje rodi protizaupanje. Le moćan in bogat znaćaj bo vzgojil znaćajno mladino.

Tu pa ni mesta za kruhoborstvo.

Človeku-ućitelju je potrebna samovzgoja in samoizobrazba. Vzgaia družba, potovanje, in dobra knjiga. Vsi ti ěinitelji morajo tvorno in neposredno vplivati na človeka, da vzbudijo v njem pozitivne rezultate. Dobra družba in dober prijatelj razvija plemenite dispozicije v človeku, lepa knjiga in predstava najde pot do človeškega srca, velićastna narava vzbuja svećano razpoloženje v človeku. To je iskrića, ki tli dalje. Trenutki tihe zbranosti ob knjigi, ure lepe pesmi in godbe ob radiu blažijo ćustva, človeka prevzame neka notranja ganjenost, surova narava se umakne duhovnosti. Ti trenutki imajo neodoljiv vpliv na človeka, pospešujejo v njem srćno naobrazbo. Predbožićno razpoloženje je še prav posebno primerno za vzbujanje dobrih nagnjenj v učitelju in ućencu. To razpoloženje lahko vzbudi v mladini le učitelj, ki je duhovno zbran in srćno kulturn. Ne zadostuje le prirojena dispozicija, temveć igra veliko in odločilno vlogo učiteljeva vzgoja, njegovo gospodarsko - socialno življenje in z njim zdrućeno razpoloženje. Dobro razpoloženje pospešuje v človeku voljo po lastni izobrazbi in dobrih delih, kruhoborstvo pa ovira vsak napredek. Socialno uboštvo ne daje učitelju moći, da bi se sam izobraževal, ker mu manjka razpoloženje in mu nedostajajo sredstva. Že većkrat sem napisal in ponovno poudarjam, da je skrb za golo življenje tisti strup, ki zamori v človeku vso voljo po napredku. Imenujem to skrb kruhoborstvo.

Kruhoborstvo zavzema danes 80 % človeka ter leži kot mora nad njegovim delom. Ni mi treba poudarjati, da je človek manj zbran pri svojem delu, če ima tako skrb. In najhujša je skrb za existenco. Tak človek ne opravlja svojega poklicnega dela iz poklicnega veselja, temveć edino radi existencie. Poklicno navdušenje se je umaknilo bojznosti za kruh. Kako more biti človek, ki se bori za svojo in svoje družine existenco, zmožen opravljati vzgojiteljsko delo! Vzgoja — kakor sem omenil — terja zbranost in celega človeka, plemenitega in vsega predanega svojji vzhvišeni nalogi — oblikovanju mladine. Tu ni mesta kruhoborstvu.

Z učiteljevo eksistenćno skrbjo je prizadeta predvsem mladina, ki je up in bodoćnost našega naroda. Tak učitelj le ući, vzgajati pa ne more. Kar nima, ne more dati; globoke in resnićne volje za delo.

Grenko je danes življenje in dvakrat grenko učiteljevo, ker ne more dati svojemuru srću tiste hrane, ki bi jo moral imeti, da bi bil »cel moš«. Vzgoja terja celega človeka in

Kako naprej?

Zdaj se je pa ustavilo. Ne gre in gre već naprej. Pa mi povejte vi — veste koga mislim. Povejte mi, kako naj raztegmem to borno plaćico, da bo za ves mesec. Osem let sem poroćena, imam 11 let službe, sem v IX/2., t. j. dobim din 904,— na roko. Imam pa dva otroka, živahna da je »joje«. Pa zakaj »joje«. Vedno luknja v nogavici, vedno luknja v hlaćkah, luknja v podplatu. Ti, mamica, pa kupi, zašij. Tri leta sem delala sama. Pouk, priprave, kuhaj, peri, zašij, zakrpaj, ribaj, pomij, posodo, pometi dvorišće, delaj na vrtu, peci kruh... Obenem pa tekaj po vasi — ne kupit — prosit. Kajti če ti kmet kaj proda, vedno misli, da je daroval in pogajati se sploh ne moreš. Ni mesnice, sicer pa, kaj treba učitelju jesti meso. Ni peka — žemlja — luksus. Zdravnik 10 km daleć. Sicer je pa učiteljeva narodna dolžnost — biti zdrav. Vlak 10 km daleć. Pa kaj se ti je sploh treba voziti. Bodi lepo doma in delaj za narodov

cel človek terja dostojno življenje. Če hoćemo plemenito mladino, moramo imeti zadovoljne in dobre učitelje. Grenko mi je pri sruću, ko gledam našo zapušćeno mladino, željno lepote in izobrazbe, ki ju učitelj - kruhoborec ne more dati, in grenko mi je ob misli, ko mislim na stotine tovarišev, ki jim je težka skrb za existenco zamorila v srću voljo z globoke in resnićno ljubeznijo služit mladini.

Skrajni čas je, da dobi tudi učitelj človeka — vzgojitelja vredno življenju, da bo tudi zanj svanil »praznik tihe sreće in zadovoljstva«.

blagor. (Za tvoj blagor te tako nihće već ne vpraša.)

Tako se mi je pripetilo, kar se lahko vsakemu navadnemu zemljanu zgodi — zbolela sem. Moš je nekaj časa po svojih najboljših moćeh kahal, pekel kruh in opravljal druga dela. Tedaj nama je padla v glavo rešilna misel: sluškinja. V teh slabih časih pa sluškinjo: potrata. Toda kaj si moreš? Tako je nekje staknil dekle, ki je prišlo iz Nemćije. Koliko plaće bo zahtevala? jo vprašam. Ja, jaz bom imela 10 din na dan, pa hrano z vami. Prosim te, tovariš učitelj, ali tebi poleg plaćanega stanovanja in hrane kdaj ostane na mesec 310 dinarjev. Ne dajte, ljudje božji, otrok v šolo. Pustite jih, naj bodo za hlapce in dekle. V nobenem primeru se jim ne bo slabše godilo kot nam uradnikom. Vsi sloji so že dobili plaće izboljšane, le uradniki še ne. Priporoćam, da nam namesto trinajste plaće pošljete vsakemu en pas z mnogimi luknjicami in en cekar brez luknjic. Es.

Izbira ućencev za učiteljšće

Z zadnjimi namestitvami je končan sedemletni križev pot brezposelnosti učiteljskega naraščaja. Za naš narod in njegovo mladino ter za učiteljstvo pa se odpira s tem dnem še bolj žalostno vprašanje, pomanjkanje učiteljev. Ob sedanjem stanju oddelkov in učiteljstva v Sloveniji nima približno 200 oddelkov svojega učitelja.

Ako primerjamo število ućencev v poedinih razredih vseh učiteljšćih v Sloveniji, t. j. na državni učiteljšćih v Ljubljani in Mariboru in na zasebnih učiteljšćih v Ljubljani, Škofji Loki in Mariboru, vidimo da je v

I. letnikih	265 ućencev(k)
II. "	104 "
III. "	88 "
IV. "	76 "
V. "	58 "

Ako računamo pri sedanjem številu učiteljstva letno potrebo po novih učiteljih zaradi smrti, upokojitvev, ostavk, novih oddelkov itd. na 150 oseb, moremo ugotoviti, da bo šele po šestih letih preseglo število učiteljskih kandidatov letni primanjkljaj na učiteljih.

Razmerje za prihodnjih osem let bo naslednje (predpostavka, da bo število šolskih otrok raslo v dosedanem obsegu in ostane službena doba učiteljstva neizpremenjena ter se bodo postopoma odpirali novi oddelki):

Za šolsko leto:	Primanjk. konec šol. leta:	Prirastek konec šol. leta:	Primanjk. ob začetku prih. šol. leta:
1939/1940.	250	— 55	195
1940/1941.	345	— 75	270
1941/1942.	420	— 85	335
1942/1943.	485	— 100	385
1943/1944.	535	— 240	295
1944/1945.	445	— 240	205
1945/1946.	355	— 240	115
1046/1947.	265	— 240	25

To so številke, ob katerih se moramo zamisliti; kako bo z našo mladino, z našo šolo in z učiteljstvom v bližnji prihodnosti. Zopet bodo še bolj prenapolnjeni razredi kakor do sedaj, zaradi tega bodo slabši ućni uspehi pri ućencih, pri učiteljstvu bo večja izčrpanost, dalje in pogostejše boleznij in bolezenski dopusti.

V šolskem letu 1942/1943. bi po tem računuu bilo nad eno desetino oddelkov zaprtih zaradi pomanjkanja učiteljstva. Namesto, da bi se odpirali novi, bo treba že obstojeće zapirati. Šele z letom 1947. bo kriza konćana, ako bo v šolskih letih 1940/1941., 1941/1942. sprejetih na ljubljanskem drž. učiteljšću vsaj po sto ućencev(k), na mariborskem po 80 in na vsa tri zasebna učiteljšća po 60 ućencev(k). Po sedanjih zakonitih doloćilih o učiteljski izobrazbi ni nobene moćnosti, da bi se ta primanjkljaj pokrili na kateri drug naćin kakor z rednim šolanjem na učiteljšću. Zato moramo posvetiti posebno pozornost izbiri ućencev za sprejem na učiteljšća. Oseba, ki se pripravlja za učiteljski poklic, mora imeti naslednje sposobnosti:

1. da je telesno krepka in zdrava, posebno da ima popolnoma zdrava pljuća, zvoćen glas in dober vid;

Usebnina:

Za siromašnega otroka ob meji. Božićna razmišljanja.

Kako naprej?

Izbira ućencev za učiteljšće.

UĆITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ: Ne pesimzem — smotrna borbenost je naš izhod. — Brez naslova.

Ob odprtem grobu † tov. Viljema Zehrerja.

† Slavka Burnik.

LISTEK: Ućitelj Jerman čita časopis...

Splošne vesti. — Ućiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Naša gospodarska organizacija.